

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta neuvoston päätökseksi Euroopan unionin liittymisestä alkuperänimityksistä ja maantieteellisistä merkinnöistä tehdyn Lissabonin sopimuksen Geneven asiakirjaan sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin toimesta sen liittyttyä alkuperänimityksistä ja maantieteellisistä merkinnöistä tehdyn Lissabonin sopimuksen Geneven asiakirjaan (Euroopan unionin liittyminen Geneven asiakirjaan)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta neuvoston päätökseksi Euroopan unionin liittymisestä alkuperänimityksistä ja maantieteellisistä merkinnöistä tehdyn Lissabonin sopimuksen Geneven asiakirjaan sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin toimesta sen liittyttyä alkuperänimityksistä ja maantieteellisistä merkinnöistä tehdyn Lissabonin sopimuksen Geneven asiakirjaan (Euroopan unionin liittyminen Geneven asiakirjaan) (U 91/2018 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Paula Laine-Nordström, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Maija Heinonen, maa- ja metsätalousministeriö
- asiantuntija Riikka Tähtivuori, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- lakimies Minna Aalto-Setälä, Keskuskauppakamari
- puheenjohtaja Johanna Flythström, Suomen teollisoikeudellinen yhdistys r.y.

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen Yrittäjät ry

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Ehdotuksella neuvoston päätökseksi Euroopan unionin liittymisestä alkuperänimityksistä ja maantieteellisistä merkinnöistä tehdyn Lissabonin sopimuksen Geneven asiakirjaan komissio pyytää neuvostolta valtuutusta, jonka nojalla Euroopan unioni voi liittyä Geneven asiakirjaan. Liittymällä Geneven asiakirjaan EU:n tavoitteena on, että maaseudun toimijat voivat helpommin suojata paikallisella tasolla arvokkaat tuotteensa globaalilla tasolla ja näin olla vastapainona tavanomaiselle maailmanlaajuiselle suuntaukselle, jossa kulutushyödykkeet muuttuvat toistensa kaltaisiksi ja maataloustuotteiden hintoihin kohdistuu alentamispaineita.

Ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin toimesta sen liittyttyä alkuperänimityksistä ja maantieteellisistä merkinnöistä tehdyn Lissabonin sopimuksen Geneven asiakirjaan tarkoituksena on varmistaa oikeudellinen kehys, jotta unioni voi osallistua tehokkaasti WIPO:n Lissabonin liittoon, kun Euroopan unionista on tullut Geneven asiakirjan osapuoli.

Valtioneuvoston kanta

Suomi ei ole Lissabonin sopimuksen jäsen eikä Suomella ole erityisiä intressejä sen suhteen, liittyäkö EU Geneven asiakirjaan.

Asiaa arvioitaessa on otettava huomioon se, ettei tällä hetkellä EU:ssa ole ei-maataloustuotteiden maantieteellisiä merkintöjä koskevaa suojaa (non-agri GI-suoja). EU:n liittymistä Geneven asiakirjaan ei saa pitää indikaationa siitä, että EU:hun pitäisi perustaa non-agri GI-suoja. Non-agri GI-suojan mahdollinen perustaminen on Geneven asiakirjaan liittymisestä erillinen kysymys, jonka vaikutuksia esimerkiksi tavaramerkkijärjestelmään on huolellisesti arvioitava ennen kuin kyseisen suojan perustamista koskeva päätös tehtäisiin. Geneven asiakirjaan liittymisen yhteydessä annettavan asetuksen muotoilusta on käytävä selvästi ilmi se, miten menetellään muista maista olevien non-agri maantieteellisten merkintöjen osalta. Tavoiteltavaa olisi, etteivät tällaiset merkit saisi suojaa EU:ssa myöskään sen jälkeen, kun EU olisi liittynyt Geneven asiakirjaan.

Suomi pitää yritysten mahdollisuutta hyödyntää tavaramerkkisuojaa erittäin tärkeänä. On tärkeää pyrkiä siihen, ettei liittyminen Geneven asiakirjaan vaikuttaisi negatiivisesti tavaramerkkijärjestelmään tai sen kehittämiseen.

EU:n liittyminen Geneven asiakirjaan olisi edullista niille Euroopan unionissa suojatuille maantieteellisille merkinnöille, jotka rekisteröitäisiin kansainvälisesti Geneven asiakirjan mukaisesti. Tavoiteltavaa olisi, että sellaiset EU:n rekisterissä tällä hetkellä olevat Suomesta peräisin olevat maantieteelliset merkinnät, joiden tuottajat katsoisivat hyötyvänsä kansainvälisestä järjestelmästä, sisältyisivät siihen listaan, jonka EU toimittaa Maailman henkisen omaisuuden järjestölle EU:sta peräisin olevina maantieteellisinä merkintöinä, joille Geneven asiakirjan mukaista suojaa haettaisiin.

Ottaen huomioon EU-tuomioistuimen tuomion C-389/15 sekä ehdotuksissa todetun EU:n pyrkimyksen käyttää asianmukaisesti yksinomaista toimivaltaansa Geneven asiakirjan kattamilla

Valiokunnan lausunto TaVL 58/2018 vp

aloilla Suomi voi hyväksyä EU:n liittymisen Geneven asiakirjaan. Geneven asiakirjaan liittyminen voi kasvattaa EU:sta peräisin olevien maantieteellisten merkintöjen mainetta kansainvälisesti sekä kannustaa kolmansia maita liittymään Lissabonin järjestelmään. EU:n liittyminen Geneven asiakirjaan voisi myös helpottaa kauppasopimusneuvotteluja niiden maiden kanssa, jotka ovat mukana Lissabonin järjestelmässä.

Neuvoteltaessa liittymistä koskevista päätös- ja asetusehdotuksista olisi pyrittävä selventämään, millainen asema on jatkossa niillä valtioilla, jotka jo kuuluvat Lissabonin sopimusjärjestelmään. Samalla olisi pyrittävä arvioimaan EU:n vaikutusmahdollisuuksia Lissabonin unionissa ja turvaamaan sille riittävä mahdollisuus vaikuttaa äänestyksissä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotuksen tausta ja tavoitteet

Ehdotusten tarkoituksena on mahdollistaa Euroopan unionin liittyminen Lissabonin sopimuksen Geneven asiakirjaan ja muuttaa EU:n maantieteellisiä merkintöjä koskeva oikeudellinen kehys asiakirjaan liittymisen edellyttämällä tavalla. Geneven asiakirjalla laajennetaan Lissabonin sopimuksen soveltamisala alkuperänimityksistä kaikkiin maantieteellisiin merkintöihin. Samalla siinä sallitaan kansainvälisten järjestöjen, kuten Euroopan unionin, tulla sopimuspuoliksi. Unioni ei ole Lissabonin sopimuksen jäsen, koska sen jäsenenä voi olla vain valtioita.

Geneven asiakirjaan liittyminen mahdollistaisi paikallisella tasolla arvokkaiden tuotteiden suojaamisen myös globaalilla tasolla. EU:n maantieteelliset merkinnät saisivat liittymisen myötä suojaa Lissabonin järjestelmässä. Liittyminen toisi etua niille EU:ssa suojatuille merkinnöille, jotka rekisteröitäisiin kansainvälisesti Geneven asiakirjan mukaisesti. Ehdotus voisi siten vahvistaa Euroopasta peräisin olevien tuotteiden nauttimaa suojaa kansainvälisesti.

Ehdotuksen arviointia Suomen näkökulmasta

Suomessa ei ole omaa maantieteellisten merkintöjen suojajärjestelmää, vaan suoja perustuu EU:n asetuksiin. Maantieteellisten merkintöjen käyttö on ollut Suomessa vähäistä. Suomalaisia EU:n maantieteellisten merkintöjen rekisteriin rekisteröityjä merkintöjä on tällä hetkellä voimassa vain yhdeksän kappaletta. Näistä seitsemän on maataloustuotteen ja kaksi tislattujen alkoholijuomien nimityksiä. On arvioitu, että näiden ja mahdollisten muiden tulevien merkintöjen kannalta EU:n liittyminen Geneven asiakirjaan voisi olla positiivista. Suomen huolenaiheena kuitenkin on se, mikäli EU:n suojajärjestelmä tulevaisuudessa laajenisi ei-maataloustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojaksi. Kaiken kaikkiaan ehdotuksen taloudellisia ja muita vaikutuksia ei kuitenkaan ole arvioitu Suomen kannalta merkittäviksi. Merkitystä vähentäisi edelleen se, että kansainvälistä rekisteröintiä haettaisiin vain rajatulle listalle EU:n maantieteellisiä merkintöjä ja valinta tehtäisiin mm. merkintöjen kaupallisen arvon perusteella.

Valiokunnan lausunto TaVL 58/2018 vp

Suhde tavaramerkkijärjestelmään ja non-agri-merkintöjen suoja

Nyt käsiteltävä ehdotus on nähtävä yhteydessä myös keskusteluun ei-maataloustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojaa koskevista ehdotuksista ja immateriaalioikeuksien suojajärjestelmän johdonmukaisuudesta. EU:ssa ei ole voimassa ei-maataloustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suoja (ns. non-agri GI-suoja). Suomi on pitänyt tärkeänä, ettei myöskään nyt tapahtuva liittyminen Geneven asiakirjaan saa olla indikaatio siitä, että tällainen järjestelmä tulisi luoda EU:hun.

Talousvaliokunta korostaa, että immateriaalioikeuksien suojajärjestelmää tulee kehittää johdonmukaisena kokonaisuutena. Erityisesti pk-sektorin näkökulmasta nykyistä suojajärjestelmää ei tule monimutkaistaa, vaan ensisijaista on huolehtia järjestelmän toimivuudesta ja tehokkaasta käytöstä. Tavaramerkkijärjestelmä on toimiva tapa toteuttaa eurooppalaisten tavaroiden ja palveluiden suoja. Ei-maataloustuotteita koskevien maantieteellisten merkintöjen suoja voisi haitata tavaramerkkijärjestelmän toimintaa ja vaikeuttaa uusien merkkien suunnittelua ja käyttöönottoa. Se voisi myös vaikeuttaa elinkeinotoimintaa ja yritysten mahdollisuuksia kehittää tuotteitaan ja palveluitaan. Nyt käsiteltävä ehdotus ei saa siten muodostua tosiasiallisesti kannanotoksi ei-maataloustuotteita koskevan maantieteellisten merkintöjen suojan luomisen puolesta EU-alueelle.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 7.11.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Martti Mölsä sin
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Harry Harkimo liik
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Eero Lehti kok
jäsen Markus Lohi kesk
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Antero Vartia vihr
varajäsen Lasse Hautala kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen